

Ja, prvenstveno kao etnologinja, zatim kao dio hrvatske zajednice u Republici Srbiji, mještanka istraženog sela, te na kraju kao jedna od autora, beskrajno sam ponosna i sretna imati je u rukama. Moja je preporuka pročitati je, saznati mnogo o tako maloj etničkoj zajednici, osjetiti dašak prošlosti, miris šuma, žubor voda koje su krojile kulturu Šokaca. Svaki zaljubljenik u tradiciju, uživati će u stranicama ove knjige. Usput, sjetit će se svojih baka i djedova i, možda, dobiti ideju što to on može napraviti kako bi sačuvao tragove tradicijske kulture koja pomalo nestaje iz naših svakodnevnica. Zaključila bih da je ova knjiga od iznimne važnosti u očuvanju i afirmaciji kulture i identiteta bačkih Hrvata Šokaca, kako njima samima, tako i za cijelu hrvatsku zajednicu u Republici Srbiji. Također, ona je poticaj za daljnja istraživanja: ova monografija prati monografiju o bačkim Hrvatima Bunjevcima, a neka bude vrijedan prethodnik istraživanju srijemskih i banatskih Hrvata.

Sonja Periškić Pejak

Dani hrvatske knjige i riječi : zbornik radova s Međunarodnog savjetovanja knjižničara 2018. godine, ur. Katarina Čeliković, Hrvatska čitaonica, Subotica, 2019., str. 213.

Dani hrvatske knjige i riječi – dani Balinta Vujkova najveća je književna manifestacija Hrvata u Vojvodini. Utemeljeni su davne 2002. godine i traju u kontinuitetu. Od početne dvodnevne manifestacije s par aktivnosti prerasla je 2018. godine u četverodnevnu manifestaciju s desetak aktivnosti namijenjenih svim dobnim i intelektualnim skupinama. Stručni skup je stalni program koji

se organizira svake godine na određene teme, a prate ga i zbornici radova koji su u početku tiskani nakon četiri do pet održanih skupova, potom bijenalno a sada godišnje, odnosno za prethodnu godinu.

Zbornik radova s Međunarodnog savjetovanja knjižničara 2018. godine drugi je ovakve vrste. Njih prati i novi vizualni izgled koji je suvremen i dopadljiv na prvi pogled. Naslovnica je bijele boje, a slika se smjenjuje i identična je plakatu za tu godinu koji je autorski rad akademskog profesora i grafičkog dizajnera Darka Vukovića. Budući da je 2018. godine tema savjetovanja bila „Primjena novih tehnologija i metoda rada u radu s djecom i mladima u knjižnicama“, Vuković se simbolički i kreativno opredijelio za sliku lap topa u obliku knjige.

Druga novina je neznatna izmjena naziva manifestacije koju su organizatori obrazložili znatnim proširenjem i obogaćenjem programa s nekoliko novih sadržaja što je uvjetovalo da od 2018. godine, kada su priređeni 17. po redu Dani, naslov i podnaslov manifestacije mijenjaju mjesta. Sada ova književna manifestacija nosi naziv „Dani hrvatske knjige i riječi – dani Balinta Vujkova“. Tako Balint Vujkov koji je bio „uzrok“ pokretanja ove manifestacije svakako trajno ostaje prepoznatljivo ime ove manifestacije, ali se otvaraju vrata i novim temama.

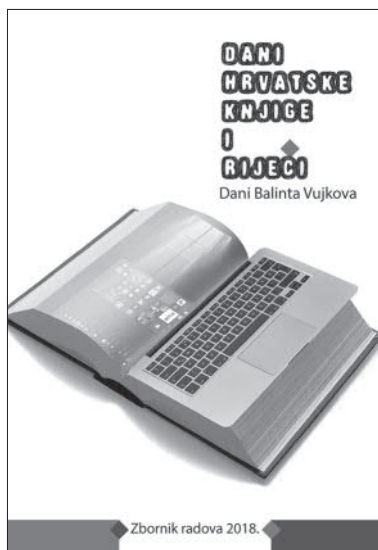
Zbornik radova s međunarodnog savjetovanja knjižničara 2018. godine tiskan je 2019. godine u sunakladi Hrvatske čitaonice i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Ovo je sedmi zbornik manifestacije i Hrvatska čitaonica ga je objavila u ediciji *Studije* kao osmu knjigu dok ga je Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata tiskao u *Biblioteci Zbornici*, knj.

3. Tiraža je ustaljena, 300 primjeraka, a urednica je ista od samog početka, profesorica Katarina Čeliković koja je istodobno i idejna začetnica manifestacije.

U okviru jednodnevnog savjetovanja knjižničara održanog 5. listopada 2018. godine u Gradskoj knjižnici Subotica na temu „Primjena novih tehnologija i metoda rada u radu s djecom i mladima u knjižnicama“ okupilo se pedesetak knjižničara iz Srbije i Hrvatske od kojih je njih 28 održalo 19 izlaganja. U zborniku je objavljeno ukupno 18 radova, što znači da samo jedna osoba nije predala rad za tisak, a to je veoma visok postotak kod objave zbornika s nekog skupa. Broj sudionika, izlagača a posebice objavljenih radova, višestruki je dokaz da je očigledno tema bila pogodena, odnosno da postoje potrebe za njenim stručnim izučavanjem, ali i da su manifestacija i zbornik postali cijenjeni i renomirani te da su postavili visoke kriterije i profesionalni odnos. Također, promatrajući mjesta odakle su došli izlagači, možemo zaključiti da je i tema i teritorijalno odlično predstavljena jer su bili prisutni knjižničari iz cijele Srbije (Užice, Lazarevac, Bačka Palanka, Dimitrovgrad, Jagodina, Kikinda, Beograd, Novi Sad, Bor, Čačak i Subotica) i Hrvatske (Zagreb, Marija Bistrica, Karlovac, Negoslavci, Bršadin, Bjelovar, Zaprješić, Rijeka i Koprivnica).

U prilog kvalitete zbornika ide i informacija da svaki rad prate i popis literature te sažetak na srpskom ili hrvatskom jeziku (u ovisnosti na kom je jeziku pisan rad) kao i sažetak na engleskom jeziku, što je uvedeno u prethodnom zborniku.

Popis ustanova koje su pomogle tiskanje zbornika također je potvrda

kvalitete i kontinuiteta skupa, manifestacije pa samim tim i zbornika. To su: Ministarstvo kulture Republike Srbije, Središnji državni ured za Hrvate izvan republike Hrvatske – Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Republici Srbiji, Grad Subotica, Hrvatsko nacionalno vijeće, Pokrajinsko tajništvo za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama i Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice.

Zbornik započinje tekstom dr. sc. Jasne Milički (Marija Bistrica), mr. sc. Alke Stropnik (Zagreb) i Ane Sudarević (Karlovac) na temu „Korištenje novih tehnologija u poticanju čitanja“ (str. 7-19). On nas uvodi u temu savjetovanja te autorice vide knjižnice „vrijednim saveznikom, čak i ravnopravnim partnerom, u unapređivanju i realizaciji propisanog nastavnog sadržaja“. Stoga navode dobre primjere prakse u Hrvatskoj, dostupne portale i mreže stranice te digitalne alate koji to omogućuju. U drugom dijelu rada govore o čitalačkoj pismenosti i korištenju suvremene teh-

nologije u te svrhe kao i rezultatima provedenog istraživanja „Čitaju li se e-lektire“ u Hrvatskoj i u svijetu.

Mirjana S. Nešić iz Beogradske politehnike u Beogradu piše rad na temu „Digitalne transformacije u bibliotekama“ (str. 21-29). Osim toga što obrazlaže što pokreće digitalne transformacije te zašto su nam one nužne, daje i primjere što možemo odnosno trebamo transformirati i na koji način. Ukazuje na veliki broj besplatnih aplikacija u otvorenom pristupu za koje postoje brojni tutorijali te se mogu lako samostalno svladati i zaključuje: „Sve je dostupno. Potrebno je, pre svega, otvorenost za nova znanja, vreme za učenje, kreativnost i upornost. Takođe, potrebno je da se sistemski prepozna potreba za unapređenjem ovih znanja i da se, u okviru već postojećeg radnog vremena, organizuju sredstva i aktivnosti, koja će podržati ovaj vid digitalnog usavršavanja. Sve ovo je neophodno ukoliko želimo da opstanemo u modernom digitalnom svetu.“

„Od kuće do škole – biblioteka: metode rada, aktivnosti i iskustva bibliotečkog ogranaka ‘Dr Slavko Jovin’ Obrovac u promovisanju knjige i čitanja kod najmlađih“ (str. 31-42) rad je Dušanke Papić iz Narodne biblioteke „Veljko Petrović“ iz Bačke Palanke. Ona ukazuje na to „kolika je uloga biblioteke – ogranaka, koje su njene mogućnosti i načini delovanja u ograničenim uslovima male sredine“. Upoznaje nas s aktivnostima koje provodi, predstavlja edukativno-kreativne, likovne i ekološke radionice, dramatisaciju bajki, ljetne radionice, zanimljive sate različitih školskih predmeta, priredbe, druženja te mogućnost, značaj i vidove suradnje s lokalnom zajednicom.

Elizabeta Georgiev iz Narodne biblioteke „Detko Petrov“ iz Dimitrovgrada napisala je rad na temu „Mala biblioteka bez zidova: bibliotečko-edukativne televizijske emisije za decu Narodne biblioteke ‘Detko Petrov’ u Dimitrovgradu“ (str. 43-51). Ona predstavlja vlastiti primjer „da kroz jedan popularan medij kakav je televizija, uz korišćenje savremenih tehnologija, biblioteka, knjige i dečje stvaralaštvo uđu u svaku kuću, u periodu od 2009. do 2014. godine“. Tako su realizirane dvije knjižnično-edukacijske televizijske emisije za djecu „Klinci i hlapeta“ i „Poponajci“ što je dalo višestruke rezultate kod djece, gledatelja (općenito zajednice) kao i knjižnice kao realizatora ovih medijskih aktivnosti.

Do kakvih rezultata dovodi primjena novih tehnologija u radu Biblioteke „Dimitrije Tucović“ u Lazarevcu i kako korišćenje interneta i društvenih mreža utječe na uspjeh poboljšanja odnosa s najmlađim korisnicima, njihovim roditeljima i tinejdžerima bit je rada Dragane Marinković iz istoimene knjižnice u Lazarevcu pod naslovom „Biblioteka, društvene mreže, deca i mladi“ (str. 53-60). Ona je predstavila projekte „Zoka i Vaga Vam čitaju bajke“, „Razmena udžbenika“ i „Na ringišpilima imena“ te zaključila kako upravo knjižnica „ima bitnu ulogu u smislu kulturne adaptacije i ‘modernizacije mentaliteta‘“.

Bojan Lazić, knjižničar u Osnovnim školama Negoslavci i Bršadin objavio je rad „Hrvatska mreža školskih knjižničara: predstavljanje udruge“ (str. 61-73). Ova udruga jedna je od dviju strukovnih udruga školskih knjižničara u Republici Hrvatskoj. Djeluje od 2006. godine, a službeno je registrirana

tek 2009. godine. Iznimno su aktivni pa je predstavio sve realizirane, obustavljene i u tijeku projekte Hrvatske mreže školskih knjižničara.

„Digitalno učenje, izražavanje i provođenje slobodnog vremena – sve je u knjižnici“ (str. 75-82) članak je Petre Dravinski iz Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ iz Koprivnice. Ona je dala pregled usluga za djecu njihove knjižnice koje uključuju digitalne tehnologije kao „Digitalni laboratorij: micro:bitovi, web 2.0 alati i korisne web stranice, Radio-nice robotike i novih tehnologija, Istražujemo i igramo se tablet računarima i projekt Princeza na kraju svijeta – inovativno i kreativno poticanje čitanja u digitalnom okruženju.“ Pri tome je istaknula kako je knjižnica ta koja može doprijeti i do one djece i mladih koja nemaju pristup novim tehnologijama i podučiti ih kako ih koristiti te zaključuje: „Naučiti djecu i mlade kako pomoću novih tehnologija stvoriti nešto novo, proširiti vidike, osvijestiti vlastite interese te pronaći ono u čemu su dobri, zajednički je nazivnik svim uslugama koje koprivnička knjižnica nudi u okviru novih tehnologija.“

Gradska knjižnica „Ante Kovačić“ iz Zaprješića, koja je u sustavu Knjižnica grada Zagreba je 2018. godine realizirala devetogodišnji projekt „Wiki-dveri“ u okviru kojeg je stvorena internetska stranica www.wiki-dveri.info s informacijama o kulturnoj i prirodnoj baštini Zaprješića. Koje su sve faze projekta, kako su učenici osnovnih škola zaprešićkog kraja djelovali pod mentorstvom knjižničara te koji su pozitivni ishodi projekta govori se u radu Janje Severović iz Gradske knjižnice „Ante Kovačić“ iz Zaprješića po naslovom „Izazovi i postignuća projekta Wiki-dveri – primje-

na novih tehnologija u radu s mladima“ (str. 83-91).

Milana Bajkin i Dunja Brkin – Trifunović iz Narodne biblioteke „Jovan Popović“ iz Kikinde napisale su članak „Od Čitalačke značke do trejlera“ (str. 93-99). Predstavile su nam nekadašnju aktivnost knjižnice „Čitalačka značka“ koja se već dugo ne organizira a koju su početkom 2018. godine zamijenili novim programom primjerenijim dolazećim generacijama, a to je natječaj za video najavu knjige, poznatiji pod engleskim nazivom *book trailer* jer je, kako kaže autorica, „trejler najbolji odgovor na promene koje su nastale u društvu, a samim tim i u bibliotekama“.

Niko Cvjetković i Kristian Benić iz Gradske knjižnice Rijeka napisali su rad na temu „Dječja kuća – (Gradska) knjižnica (Rijeka) za ‘jutjbersku’ generaciju“ (str. 101-111). U radu su najavili izgradnju i koncept Dječje kuće u sklopu projekta Rijeka 2020 – Europska prijestolnica kulture u kojoj će, među ostalim, biti smješten i Dječji odjel „Stribor“ Gradske knjižnice Rijeka. „Dječja kuća bit će inovativno osmišljen objekt čiji sadržaji će biti obilježeni suvremenim odgojno-obrazovnim pristupima i tehnologijama.“ U radu su predstavljani i programi Dječje kuće koji se već realiziraju kao „festival ‘Tobogan’ po geslom ‘aktivne ferije za djecu’, te časopis *Brickzine*, magazin za djecu o stvaranju kulture“.

Uz pomoć glume, glazbe i audio-vizualne tehnologije Gradska biblioteka u Novom Sadu pokušala je djeci i mladima približiti knjigu te manje popularan dramski tekst. Tako su nastale tri edukativne lutkarske predstave za najmlađe, a posebno su se oprobali i u radu s tinejdžerima s kojima su timski napravili

predstavu *Just love me*. O ovome su pisale Vera Mihailović i Marijana Nikolić iz Gradske biblioteke u Novom Sadu u radu „Dramski tekst u digitalnom okruženju i radu s decom i mladima u biblioteci“ (str. 113-124).

„Ja čitam, a ti?“ (str. 125-131) naziv je sljedećeg članka u zborniku, ali i kviza koji Gradska biblioteka „Vladislav Petković Dis“ iz Čačka provodi među učenicima viših razreda osnovnih škola u cilju popularizacije knjige i čitanja. Vladimir Simić, autor teksta, detaljno je predstavio kviz, pravila, svih šest igrica kao i kako se tehnički one izrađuju u određenim računalnim programima.

Narodna biblioteka Užice prepoznala je potrebu korištenja novih tehnologija u svome radu te od 2003. Godine, kada je otvoren internet klub, provodi razne aktivnosti. Sukladno potrebama i interesiranjima djece i mladih te digitalnim razvojem osmišljavane su nove aktivnosti koje su pobrojene i predstavljene u radu Biljane Davidovski i Bojane Marinčić iz Narodne biblioteke Užice. Rad je naslovljen „Primena novih tehnologija u radu sa decom i mladima u Narodnoj biblioteci Užice“ (str. 133-150).

„Spikaonica – program za mlade na Dječjem odjelu Narodne knjižnice ‘Petar Preradović’ Bjelovar“ (str. 151-164) rad je Tatjane Petrec i Branke Mikačević iz spomenute bjelovarske knjižnice. Spikaonica je stalni program Dječjeg odjela namijenjen učenicima i nastavnicima sedmih i osmih razreda osnovne škole na kojima „mladi aktivno sudjeluju, iznose svoje stavove i mišljenja bez predrasuda“. Za svaki susret određuje se druga tema. Veoma je dobro prihvaćena od strane mladih što pokazuju i popunjeni evaluacijski listići nakon svakog

susreta koji su također predstavljeni u radu.

Jasna Milošević i Snežana Vulić iz Narodne biblioteke Radislav Nikčević iz Jagodine su za zbornik napisale članak naslovljen „Slova na struju“ (str. 165-176) u kojem predstavljaju istoimeni elektronski književni časopis jagodinske knjižnice. Namijenjen je djeci i mladima i jedinstven je ovakve vrste u zemlji. Pokrenut je „u cilju podsticanja interesovanja za književno stvaralaštvo i srpski jezik, promovisanja čitanja i unapređenja informacione pismenosti“.

„Praksa Dečjeg odeljenja Biblioteke grada Beograda pokazuje da knjiga i ekran mogu biti u čvrstom zagrljaju, a brižljivo i znalački osmišljene aktivnosti pomažu da se knjiga u tom zagrljaju ne izgubi i da sačuva svoju suštinu“ – kažu u svom radu „Učitavanje priča – digitalne transformacije za nove generacije“ (str. 177-184) Violeta Đorđević i Jasna Brkić iz Biblioteke grada Beograda. One predstavljaju različite digitalne alate te vlastite primjere i modele rada s djecom i mladima kada nove tehnologije čine čitanje prijemčivom aktivnošću.

„Mali klub knjigoljubaca“ suvremena je verzija tradicionalnog čitateljskog kluba za djecu i mlade Narodne biblioteke Bor u čijem se radu koriste nove tehnologije „tako da se deci ukaže kako na mogućnost korišćenja raznovrsnih digitalnih alata u edukativne svrhe, tako i na efekte tih alata i uz pomoć njih dobijenih medijskih formata na značenja koja se komuniciraju“. Ovo je bit članka Violete Stojmenović iz Narodne biblioteke Bor pod naslovom „I staro i novo: rad sa malim knjigoljubicima u Narodnoj biblioteci Bor“ (str. 185-195). U njemu su predstavljeni

ciljevi, metode rada i neki od rezultata zabavno-obrazovnog programa „Mali klub knjigoljubaca“.

Kao posljednji članak u Zborniku objavljen je rad Bernadice Ivanković iz Gradske knjižnice Subotica na temu „Suvremene tehnologije ZA ili PROTIV razvijanja čitateljskih navika kod djece i mladih na primjeru Gradske knjižnice Subotica“ (str. 197-208). Autorica nas je upoznala s hrvatskim odjelom subotičke knjižnice u kojem se u radu s djecom i mladima redovito koriste nove tehnologije u cilju popularizacije knjige i čitanja. Predstavila je i različite besplatne digitalne alate koje uspješno koristi u te svrhe te zaključila: „Na ovaj način subotička knjižnica i u digitalnoj eri ostaje interesantna djeci i mladima koji se rado i često njome služe.“

Osim osamnaest knjižničarskih radova koji su vlastitim primjerima predstavili mogućnosti rada s djecom i mladima na poticanju čitanja uz pomoć suvremenih tehnologija zbornik sadrži i pogovor urednice Katarine Čeliković „Nove tehnologije imperativ u knjižnicama“ koji je dodatno upotpunio sliku i savjetovanja i teme općenito. Ona je svojim tekstom dala odgovor na sve češće pitanje: Hoće li nove tehnologije zamijeniti knjigu? Katarina Čeliković kaže: „Važno je posvijestiti kako knjiga neće nestati u radu knjižničara, kako će ‘trokut’ knjiga – knjižničar – korisnik biti upotrebljiv ako se svaka stranica bude znala koristiti na pravi način.“ Također je zaključila: „Svima je jasno kako se zadaće i obveze knjižnica svakim danom mijenjaju, kako na to utječe (pre)brzi tehnološki razvoj i kako se za praćenje takvih promjena moraju ulagati sredstva u nabavu tehnoloških

‘instrumenata’ i ‘alata’. Mnoge knjižnice u tome uspijevaju, a mnoge kaskaju čekajući neka bolja vremena. U svemu tome najvažniju ulogu imaju upravo knjižničari – koji moraju biti uvijek spremni na nove izazove, kreativni i domišljati, o čemu svjedoče brojni primjeri dobre prakse.“

Ovo je istodobno i odličan zaključak prikaza ovog zbornika koji će, promatrajući ga iz kuta knjižničarske struke, svakako biti dobar izvor informacija. Budući da je najavljeno da će knjižničarske teme na Danima hrvatske knjige i riječi – danima Balinta Vujkova biti obrađivane bijenalno, veselimo se narednom zborniku na ovu temu.

Bernadica Ivanković

Marija Šeremešić, *Monoštor u povijesti 2*, Udruženje građana Urbani Šokci Sombor, Gradska biblioteka „Karlo Bijelicki“ Sombor, Sombor, 2018., 162 str.

Po svojoj flori i fauni bačko Podunavlje se izdvaja u Europi. Međutim, ono nije samo stanište jedinstvenih biljnih i životinjskih vrsta, nego i različitih naroda. Naslonjeni na Dunav geografski i egzistencijalno, razvili su s ovom najvećom europskom rijekom stanovitu vezu, koja se ogledala ne samo u načinu života, nego i u kulturi. Međutim, kako se čovječanstvo razvijalo, tako se njegova veza s prirodom stanjivala. Posljedično, od naroda koji su se obrazovali uz Dunav samo je nekoliko etničkih skupina u privrednom i kulturološkom smislu ostalo nadovezano na ovu rijeku i njen ekosustav. Od njih se po kulturnoj autentičnosti i autarhičnosti izdvajaju šokački Hrvati, koji su, kako pokazuju